

Sygn. akt III AUa 732/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 października 2015 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Alicja Podlewska
Sędziowie:	SSA Aleksandra Urban SSA Iwona Krzeczowska - Lasoń (spr.)
Protokolant:	stażysta Agnieszka Makowska

po rozpoznaniu w dniu 14 października 2015 r. w Gdańsku

sprawy B. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E.

od wyroku Sądu Okręgowego w Elblągu- IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 10 marca 2015 r., sygn. akt IV U 1005/14

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Elblągu pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

SSA Aleksandra Urban SSA Alicja Podlewska SSA Iwona Krzeczowska - Lasoń

Sygn. akt III AUa 732/15

UZASADNIENIE

Ubezpieczona B. P. odwołała się od decyzji pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. z dnia 14 października 2014 r. odmawiającej jej prawa do emerytury, domagając się obliczenia emerytury na podstawie art. 55 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 748, dalej ustawa o emeryturach i rentach z FUS, lub ustawa).

Pozwany w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie.

Sąd Okręgowy w Elblągu wyrokiem z dnia 10 marca 2015 r. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał wnioskodawczyni B. P. prawo do obliczenia emerytury w oparciu o przepis art. 26 w zw. z art. 55 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS.

Sąd ustalił, że ubezpieczona B. P. ur. (...), wystąpiła o przyznanie świadczenia emerytalnego, które organ rentowy decyzją z dnia 08.03.2004 r. przyznał jej od dnia 01.02.2004 r. W dacie przyznania tego świadczenia ubezpieczona miała ukończone 56 lat, 1 miesiąc i 19 dni. Jednocześnie organ rentowy decyzją z dnia 08.03.2004 r. zawiesił wypłatę emerytury z powodu kontynuacji zatrudnienia. W dniu 23.01.2009 r. ubezpieczona wniosła o wypłatę zawieszony emerytury, wskazując, że nadal kontynuuje zatrudnienie. W dacie wniosku skarżąca miała ukończone 61 lat i 4 dni. Decyzją z dnia 17.02.2009 r. organ rentowy wznowił skarżącej wypłatę emerytury. Do 30.04.2011 r. wnioskodawczyni była zatrudniona w Urzędzie Miejskim w O.. W dniu 07.10.2014 r. wnioskodawczyni złożyła wniosek o emeryturę, a de facto o przeliczenie emerytury w oparciu o art. 55 ustawy emerytalnej i decyzją z dnia 14.10.2014 r. organ rentowy odmówił wnioskodawczyni prawa do ustalenia wysokości emerytury w oparciu o przepis art. 55 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Emerytura wnioskodawczyni obliczona na podstawie art. 26 ustawy (wg nowych zasad) byłaby wyższa od emerytury obliczonej na podstawie art. 53 tej ustawy (wg starych zasad).

W ocenie Sądu odwołanie skarżącej zasługiwało na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 55 ustawy ubezpieczonemu spełniającemu warunki do uzyskania emerytury na podstawie art. 27, który kontynuował ubezpieczenia emerytalne i rentowe po osiągnięciu przewidzianego w tym przepisie wieku emerytalnego i wystąpił z wnioskiem o przyznanie emerytury po dniu 31 grudnia 2008 r., może być obliczona emerytura na podstawie art. 26, jeżeli jest wyższa od obliczonej zgodnie z art. 53. Przepis ten określa trzy przesłanki pozytywne możliwości obliczenia emerytury (spełnianie warunku do uzyskania emerytury na podstawie art. 27, kontynuacja ubezpieczenia emerytalnego i rentowego po osiągnięciu przewidzianego w tym przepisie wieku emerytalnego i wystąpienie z wnioskiem o przyznanie emerytury po dniu 31 grudnia 2008 r.) oraz nie określa żadnej przesłanki negatywnej.

Nie budziło wątpliwość Sądu Okręgowego, że skarżąca spełnia pierwszą przesłankę tj. spełnia warunki do uzyskania emerytury w oparciu o przepis art. 27 ustawy - urodzona jest bowiem przed 01 stycznia 1949 r. tj. (...) r.

Sąd wskazał, że sformułowanie "kontynuował ubezpieczenie" użyte w art.55 ustawy, w istocie oznacza "nie rozwiązał stosunku pracy", niezależnie od tego czy wystąpił o przyznanie emerytury (wcześniejszej lub w niższym wieku emerytalnym). Oznacza to, że zawarta w art. 55 ustawy przesłanka kontynuowania ubezpieczenia do dnia zgłoszenia wniosku o emeryturę w powszechnym wieku emerytalnym mogłaby zostać spełniona także wówczas, gdy wniosek o emeryturę został złożony przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego, a nadto z normy tej nie wynika, aby wniosek o emeryturę w powszechnym wieku emerytalnym musiał być pierwszym - odmiennie do twierdzeń skarżącego organu rentowego - wnioskiem o świadczenie (vide: teza I uchwały Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 2013 r., sygn. akt II UZP 4/13 LEX nr 1342169). Końcową część przepisu („jeżeli jest wyższa od obliczonej zgodnie z art. 53”) rozumieć należy w ten sposób, że w razie złożenia wniosku o emeryturę w związku z osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego, na organie rentowym spoczywa obowiązek obliczenia emerytury również w oparciu o art. 26 ustawy emerytalnej i porównanie jej z emeryturą obliczoną na podstawie art. 53 tej samej ustawy, a następnie podjęcie wypłaty wyższego świadczenia (por. K. Antonów – komentarz do art. 55 w bazie Lex). Z powyższego przepisu w żaden sposób nie można więc wnioskować, by uprzednie ustalenie uprawnień do emerytury wcześniejszej uniemożliwiało jego zastosowanie. W przepisie tym brak jest także przesłanki, że stosuje się go tylko do takiej osoby, która nie ma ustalonego prawa do emerytury. Zatem nie można podzielić stanowiska strony pozwanej, że ustalenie emerytury na starych zasadach stanowi przeszkodę do ustalenia emerytury kapitałowej w przypadku, gdy ubezpieczony taką emeryturę pobierał.

W ocenie Sądu Okręgowego pozwany zaniechał dokonania takiego obliczenia bezpodstawnie. Podobne zapatrywanie wyraził Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 4 lipca 2013 r. w sprawie II UZP 4/13 i w wyrokach z dnia 10 lipca 2013 r. w sprawie II UK 424/12 i z dnia 19 marca 2014 r. w sprawie I UK 345/13 (ten ostatni w sprawie o niemalże identycznym

stanie faktycznym) oraz Sądy Apelacyjne w Rzeszowie w wyroku z dnia 9 lipca 2013 r. w sprawie III AUa 302/13 i w Gdańsku w wyroku z dnia 18 marca 2014 r. w sprawie III AUa 1223/13, które to ugruntowane już poglądy Sąd Okręgowy w pełni akceptuje.

Sąd meriti za Sądem Najwyższym podkreślił, że nietrafny byłby pogląd, iż osobom wskazanym w art. 55 ustawy emerytalnej i spełniającym przewidziane w tym przepisie warunki, może być przyznana kolejna emerytura obliczona w sposób określony w art. 26 ustawy. Nie chodzi w tym przepisie o złożenie kolejnego wniosku emerytalnego o przyznanie "emerytury po emeryturze", lecz o obliczenie według innych zasad emerytury już nabytej po spełnieniu warunków z art. 27 ustawy i przyznanej na wniosek złożony po dniu wskazanym w tym przepisie. Wyraźnie stanowi się w nim o możliwości obliczenia emerytury na podstawie art. 26, czyli - wnioskując z treści przepisu - emerytury przyznanej na wniosek zgłoszony po dniu 31 grudnia 2008r., po spełnieniu warunków określonych w art. 27 ustawy. Nie chodzi też o osoby, które wstrzymywały się z pobieraniem należnej emerytury. Zasadnicze znaczenie dla zastosowania art. 55 ustawy emerytalnej ma utrzymywanie przez osobę w nim określonej statusu osoby ubezpieczonej (art. 4 ust. 13 ustawy). Stwierdzić należy, że zachowują ten status osoby, które nawet przeszły na emeryturę, jeżeli po przyznaniu prawa podlegają obowiązkowym lub dobrowolnym ubezpieczeniom społecznym (art. 13 i 14 u.s.u.s.). W konsekwencji, emerytura osób, które spełniły warunki przewidziane w art. 27 i pobierały świadczenia na wniosek złożony po dniu 31 grudnia 2008r., powinna być wyliczona na podstawie art. 53 z uwzględnieniem art. 55 w związku z art. 26 ustawy, jeżeli po ukończeniu powszechnego wieku emerytalnego podlegały ubezpieczeniom społecznym obowiązkowo lub dobrowolnie (wyrok z dnia 18 września 2014r. w sprawie I UK 27/14, Lex nr 1537287, wydany w sprawie o bardzo zbliżonym stanie faktycznym).

Zdaniem Sądu ubezpieczona wyczerpała dyspozycję przepisu art. 55 bowiem jest urodzona przed 01.01.1949r., po ukończeniu wieku 60 lat kontynuowała zatrudnienie, z wnioskiem o emeryturę z powszechnego wieku wystąpiła po 31.12.2008 r. (za takowy bowiem należało uznać wniosek z dnia z 23.01.2009 r. , a nawet gdyby pozwany nie podzielił stanowiska sądu w przedmiocie zakwalifikowania złożonego przez skarżącą pisma z dnia 23.01.2009 r. jako wniosku o emeryturę z powszechnego wieku, to niewątpliwie za takowy należało uznać wniosek z 2014 r.). Przy czym w każdym z tych przypadków spełniona jest przesłanka złożenia wniosku o emeryturę (z powszechnego wieku) po dniu 31 grudnia 2008 r.

Mając powyższe na uwadze, w oparciu o przepis art. 477¹⁴ § k.p.c. orzeczono jak w sentencji.

Apelację od wyroku wywiódł organ rentowy zaskarżając go w całości i zarzucając naruszenie prawa materialnego, a w szczególności art. 55 ustawy o emeryturach i rentach z FUS i przepisów art. 2a ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, wniósł o zmianę wyroku poprzez oddalenie odwołania.

Ubezpieczona wniosła o oddalenie apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego okazała się zasadna, jednakże z innych przyczyn niż w niej wskazane.

W pierwszej kolejności należy podnieść, że nie budziło jakichkolwiek wątpliwości Sądu Apelacyjnego, że wnioskodawczyni ur. (...) , uprawniona od dnia (...) r. do emerytury w obniżonym wieku, kontynuująca zatrudnienie po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego, dnia 7 października 2014 r. wystąpiła do organu rentowego z wnioskiem o emeryturę na podstawie art. 27 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (po osiągnięciu wieku emerytalnego). Strona złożyła w organie rentowym stosowny wniosek na formularzu ZUS Rp - 1E, zaznaczając, że domaga się przyznania emerytury, nie jest członkiem OFE, nie zgłaszała wniosku o ustalenie kapitału początkowego, do ustalenia podstawy wymiaru emerytury wnosi o przyjęcie wynagrodzenia na podstawie przedłożonych dokumentów wg najkorzystniejszego wariantu i obliczenia emerytury w myśl nowych zasad. Organ rentowy zaskarżoną w sprawie decyzją z dnia 14 października 2014 r. odmówił ubezpieczonej prawa do emerytury. W uzasadnieniu decyzji pozwany odwołał się do brzmienia art. 55 ustawy oraz i wskazał, że ubezpieczona ukończyła wiek

60 lat, posiada wymagany 20 letni okres składkowy i nieskładkowy, kontynuowała ubezpieczenie emerytalne i rentowe po osiągnięciu wieku emerytalnego wynoszącego 60 lat, jednakże ma ustalone prawo do emerytury od dnia (...) r.

W ocenie Sądu Apelacyjnego zaskarżona decyzja obejmowała zakresem odmowę przyznania prawa do emerytury i obliczenia jej na tzw. zreformowanych zasadach. Nie można zgodzić się ze stanowiskiem pozwanego, zaaprobowanym przez Sąd Okręgowy, że organ rentowy zaskarżoną decyzją rozstrzygnął sprawę co do istoty, którą stanowił wniosek ubezpieczonej o obliczenie emerytury według formuły zdefiniowanej składki. W przedmiotowej decyzji organ rentowy zawarł rozstrzygnięcie o odmowie prawa do emerytury i do dnia zakończenia procedowania przez sądy obu instancji nie wydał odrębnej decyzji o przyznaniu ubezpieczonej emerytury z powszechnego wieku emerytalnego.

Należy podnieść, że w orzecznictwie ukształtowany został pogląd, że treść decyzji, od której wniesiono odwołanie wyznacza przedmiot i zakres rozpoznania oraz orzeczenia sądu (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 1999 r., II UZ 52/99, OSN 2000, Nr 5, poz. 601, Lex nr 40789, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 listopada 1999 r., II UKN 204/99, OSN 2001, Nr 5, poz. 169). Tożsame stanowisko zajął Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dnia 7 kwietnia 2011 r. (I UK 357/10, Lex nr 863946), wskazując, że sąd ubezpieczeń społecznych nie może wykroczyć poza przedmiot postępowania wyznaczony w pierwszym rzędzie przez przedmiot zaskarżonej decyzji, a następnie poza zakres odwołania od niej (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 września 2010 r., II UK 15/10, Lex nr 667499). W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie (art. 477⁹ k.p.c., art. 477¹⁴ k.p.c. (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2010 r., II UZ 49/09, Lex nr 583831). W wyroku z dnia 23 kwietnia 2010 r. (II UK 309/09, Lex nr 604210) Sąd Najwyższy stwierdził, że zgodnie z systemem orzekania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych w postępowaniu wywołanym odwołaniem do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych sąd rozstrzyga o prawidłowości zaskarżonej decyzji (art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. i art. 477 (14a) k.p.c.) w granicach jej treści i przedmiotu.

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy stwierdzić należy, że postępowanie przed Sądem Okręgowym zostało zainicjowane odwołaniem od decyzji z dnia 14 października 2014 r., w której organ rentowy odmówił przyznania wnioskodawcy emerytury, a Sąd Okręgowy dokonując zmiany tej decyzji ustalił wnioskodawczyni prawo do obliczenia emerytury na nowych zasadach określonych w art. 55 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Sąd pierwszej instancji pomimo, że wskazał z uzasadnieniem wyroku, że ubezpieczona złożyła do organu rentowego wniosek o emeryturę w tzw. powszechnym wieku, uznał, że przedmiot sprawy stanowi żądanie zawarte we wniosku "o przeliczenie emerytury w oparciu o art. 55 ustawy" i uchylił się od rozpoznania decyzji w zakresie odmowy przyznania stronie emerytury na podstawie art. 27 ustawy. Sformułowana przez Sąd Okręgowy sentencja wyroku wskazuje, że organ rentowy ma wydać decyzję obliczającą dotychczas pobieraną emeryturę (w obniżonym wieku), według nowych kapitałowych zasad.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, wystąpienie z wnioskiem o emeryturę (o którym mowa w zdaniu drugim art. 55 ustawy) należy wiązać z tym konkretnym świadczeniem (emeryturą z art. 27), a nie ze pobieraną przez ubezpieczoną wcześniejszą emeryturą, przysługującą na innej podstawie prawnej. Nie ulega wątpliwości, że z wnioskiem emeryturę po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego skarżąca wystąpiła po 31 grudnia 2008 r., a organ rentowy odmówił jej prawa do tego świadczenia.

W utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego, w tym zwłaszcza w uchwale z dnia 4 lipca 2013 r., II UZP 4/13 (OSNP 2013 nr 21-12, poz. 257), przyjęto, że ubezpieczony urodzony przed dniem 31 grudnia 1948 r., który po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego kontynuował ubezpieczenie i wystąpił o emeryturę po dniu 31 grudnia 2008 r., ma prawo do jej wyliczenia na podstawie art. 26 w związku z art. 55 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, niezależnie od tego czy wcześniej złożył wniosek o emeryturę w niższym wieku emerytalnym lub o emeryturę wcześniejszą. W uzasadnieniu uchwały wskazano m.in., że ten sposób wyliczania emerytury zaczął obowiązywać dopiero od 1 stycznia 2009 r. zaś warunek kontynuowania ubezpieczenia i wystąpienia z wnioskiem po 31 grudnia 2008 r., miał umożliwić wyliczenie emerytury w tzw. formule zdefiniowanej składki, której podstawę wymiaru stanowi suma składek składanych na indywidualnym koncie ubezpieczonego. Ratio legis tego przepisu jest więc kontynuowanie opłacania składek, nie zaś ubieganie się o emeryturę wcześniejszą lub w niższym wieku emerytalnym. W utrwalonych poglądach judykatury, przyjmuje się nadto, że emerytura w niższym i w powszechnym wieku emerytalnym to odrębne

rodzaje emerytur. W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 5 października 2006 r., I UK 82/06 (niepublikowany) wyrażono trafny pogląd, że nie ma przeszkód prawnych, aby ubezpieczony pobierający emeryturę przyznaną mu w niższym wieku emerytalnym dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze - art. 32 ustawy emerytalnej, domagał się przyznania emerytury przysługującej w tzw. powszechnym wieku emerytalnym na podstawie art. 27 tej ustawy, ponieważ ze względu na odmienne przesłanki nabycia prawa do obu tych świadczeń organ ubezpieczeń społecznych powinien wydać decyzje w oparciu o różne podstawy prawne przysługujących ubezpieczonemu świadczeń emerytalnych, a następnie wypłacać świadczenie wyższe lub wybrane przez ubezpieczonego - art. 95 ust. 1 ustawy, por. także wyrok z dnia 20 stycznia 2005 r., I UK 120/04, OSNP 2005 Nr 16, poz. 257 i orzecznictwo w nim powołane). Jeżeli więc nie może być kwestionowana możliwość kilkakrotnego przechodzenia na emeryturę, a w treści art. 55 ustawy brak zastrzeżenia, że wniosek o przejście na emeryturę w powszechnym wieku przez osoby objęte art. 27 ma być pierwszym wnioskiem o przejście na emeryturę (o nabycie statusu emeryta), przepis ten (art. 55 ustawy) należy rozumieć jako przyznający prawo do złożenia wniosku o wyliczenie emerytury w powszechnym wieku emerytalnym jeżeli ubezpieczenie było kontynuowane po osiągnięciu wieku 60/65 lat, a wniosek został złożony po dniu 31 grudnia 2008 r. niezależnie od faktu uzyskania przez te osoby emerytury wcześniejszej (art. 32 ustawy) lub w niższym wieku emerytalnym (art. 29 ustawy) - por. także m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 2013 r., II UK 424/12, LEX nr 1341674, 4 września 2013 r., II UK 23/13, OSNP 2014 Nr 6, poz. 85, 7 listopada 2013 r., II UK 143/13, OSNP 2014 Nr 10, poz. 148 i z 18 września 2014 r., I UK 27/14, LEX nr 1537287.

Nie ulega wątpliwości Sąd Apelacyjny, że Sąd Okręgowy rozstrzygnięciem zawartym w zaskarżonym wyroku nie rozpoznał istoty sprawy. Orzeczenie co do istoty sprawy, o którym mowa w art. 477¹² § 2 k.p.c., polega na sformułowaniu sentencji wyroku w taki sposób, aby zastępowała ona decyzję organu rentowego (por. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia z dnia 17 kwietnia 2014 r. III UK 137/13 OSNP 2015 nr /8, poz. 113).

Ponownie rozpoznając sprawę Sąd pierwszej instancji dokona ustaleń faktycznych niezbędnych dla ustalenia, czy ubezpieczona nabyła prawo do emerytury po osiągnięciu przewidzianego w art. 27 wieku emerytalnego i czy spełnia przesłanki do wyliczenia emerytury na podstawie art. 26 w związku z art. 55 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, i orzeknie do istoty sprawy, wskazując podstawę swojego rozstrzygnięcia.

Z tych względów, skoro zachodzi konieczność ustalenia istoty sprawy, Sąd Apelacyjny nie odniósł się szczegółowo do zarzutów organu rentowego zgłoszonych w apelacji.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

SSA Aleksandra Urban SSA Alicja Podlewska SSA Iwona Krzeczowska - Lasoń